

בס"ד, ח' כסלו התשפ"ו

זבחים ע"ה – דיני תערובת קרבנות, ו"אין מביאין קדשים לבית הפסולי"

שאלות:

1. העולה של אבי התערבבה עם העולה של קיץ המזבח, מה עושים?

המשך הדיון על סמיכה בתערובת

הגמרא ממשיכה את הדיון מהדף הקודם, שבו נשאלה השאלה: כיצד ניתן להקריב קורבנות שהתערבו "מין במינו" באופן אנונימי, הרי כל קורבן יחיד דורש סמיכה של בעליו? **רב יוסף** תירץ שמדובר בקרבן נשים, שלא טעון סמיכה.

- **אביי** מקשה על **רב יוסף** מברייתא שדנה בתערובות של קרבן יחיד בקרבן ציבור (כמו עולת יחיד בעולת ציבור), יחיד ביחיד, וציבור בציבור. הברייתא מפרטת את סדר נתינת הדמים:
    - כיוון שמדובר בקרבנות חיצוניים, לכתחילה יש לתת ארבע מתנות (שתיים שהן ארבע) מכל אחד ואחד. בדיעבד, מספיקה מתנה אחת מכל אחד כדי לכפר.
    - הברייתא מבחינה בין מקרה שהתערבו "חיים" למקרה שהתערבו "שחוטים" (שדמם נבלל בכלי אחד).
    - **אביי** טוען: מההשוואה של קרבן יחיד לקרבן ציבור, ברור שמדובר בקרבן של גברים (שחייבים בסמיכה). ומכיוון שלא יודעים איזה קורבן שייך ליחיד, לא ניתן לסמוך עליו, ועדיין הברייתא מתירה את ההקרבה.
  - **רבא** דוחה את הראיה, וטוען שהברייתא עצמה קשה ולא מדויקת. החילוק שהיא עושה בין "חיים" ל"שחוטים" לא נכון, כי גם בשחוטים, אם הדם התערבב בכוסות נפרדים, הדין צריך להיות זהה למקרה של "חיים".
    - לכן **רבא** מציע פירוש חדש לברייתא: היא בכלל לא עוסקת בבהמות חיות, אלא רק בשני סוגים של תערובת דם אחרי שחיטה: "כעין חיים" (כוסות נפרדים) מול "בלול" (דם מעורבב בכלי אחד). לפי הפירוש הזה, מהברייתא אין ראיה לעניין סמיכה (שנעשית לפני השחיטה).
  - בסוף הברייתא מובאת דעת **רבי**, שאומר שבנתינת דם מתערובת, צריך שיהיה במתנה שיעור דם שמתאים למספר הקורבנות.
    - על זה הגמרא **מקשה**: הרי בעניין מי חטאת שהתערבו במים רגילים, **רבי** אומר שהזאה מהתערובת לא צריכה שיעור! הגמרא **עונה שרבי** אמר רק "לדברי **רבי אליעזר**", או שיש להבחין בין "הזאה" (שלא צריכה שיעור) ל"נתינת דם" (שכן צריכה).
2. אם אדם הקדיש רכב לצדקה, מותר למכור אותו בחלקים כדי להעלות את שווי המכירה, או שיש בזה זלזול בהקדש?

שאלותיו של רמי בר חמא בדיני בכור

הדיון עובר לדון בדיני בכור ומעשר, בעקבות דברי המשנה, שאמרה שבמקרה של תערובת עם בכור או מעשר, כל הבהמות ירעו עד שישתאבו ויאיכלו בדינים המיוחדים של בכור ומעשר בעלי מום. **רמי בר חמא** שואל מספר שאלות על המגבלות האלו.

○ השאלות על תמורת בכור:

1. לפי **בית שמאי**, בכור בעל מום עדיין צריך להיאכל בטהרה, ולכן אסור לנדה. מה דין תמורתו?

2. בכור לא נפדה. מה דין תמורתו?

3. בכור לא נשקל בליטרא. מה דין תמורתו?

○ **רבא** מביא ברייתא שקובעת שבכור ומעשר בעלי מום "עושין תמורה, ותמורתן כיוצא בהן" – כלומר, דין התמורה זהה לדין הבכור עצמו בכל המקרים.

○ **שאלה נוספת של רמי בר חמא:** האם בכור בעל מום שהוקדש לבדק הבית, מותר לשוקלו בליטרא (כדי להרבות ברווח להקדש, כמו שעושים בשאר פסולי המוקדשים), או שמא איסור זלזול בבכור גובר (כי הרווח לא חוזר לקדושת הבכור עצמה, אלא הולך לקדושה אחרת)?

1. **רבי יוסי בר זבידא** מנסה להוכיח מהמשנה שלנו (שאומרת שתערובת עם בכור "יאכלו כבכור" ולא נשקלת בליטרא, למרות הפסד ההקדש בתערובת) משתמע שאכן איסור זילתא של הבכור עדיף.

2. **רב הונא ורבי חזקיה** דוחים את הראיה. לטענתם, יש הבדל: במשנה מדובר על "שתי קדושות ושני גופין" (קדושת הבכור וקדושת הקורבן השני, שני גופים נפרדים), ולכן לא מזלזלים בקדושת גוף אחד למען רווח של גוף אחר. אבל בשאלה של **רמי בר חמא**, מדובר על "שתי קדושות וגוף אחד" (אותו בכור שיש עליו גם קדושת בכור וגם קדושת בדק הבית), ואולי כאן כן מזלזל בקדושת הבכור למען רווח של קדושת בדק הבית שחלה על אותו גוף.

3. **רבי יוסי בר אבין** מנסה לטעון שכמו שלא ניתן לפדות בכור כזה, כך גם לא ניתן לזלזל בו. אבל הגמרא דוחה את ההשוואה, כי איסור פדיון הוא מהתורה, ואיסור שקילה בליטרא הוא מדרבנן.

רבי אמי פושט את הספק: "כלום הקנה זה אלא מה שקנו לו?" – כלומר, הכהן יכול להקדיש לבדק הבית רק את הזכויות שיש לו עצמו בבכור. מאחר שלו עצמו אסור לשקול בליטרא, הוא לא יכול להקנות לבדק הבית שווי גדול יותר מזה.

3. יוסי מתבייש שיזהו על הקרבן שהוא מביא לבית המקדש שהוא חטא, יש מקום לחשש?

○ איך מבחינים בין קורבנות?

הגמרא חוזרת למשנה, שאמרה ש"הכל יכולין להתערב, חוץ מחטאת ואשם".

○ הגמרא מבררת למה דווקא חטאת ואשם **לא** מתערבבים? הגמרא מסבירה שהאשם הוא תמיד זכר (איל) והחטאת היא תמיד נקבה, ולכן ניתן להבחין ביניהם.

קושיות ותירוצים:

- הגמרא מקשה אם ככה, גם חטאת ועולה לא יתערבבו! ומתרצת, יש מקרה של "שעיר נשיא", שהוא חטאת זכר, והוא יכול להתערבב עם שעיר שמובא לעולה.
  - הגמרא מקשה, אבל עדיין, איך חטאת ואשם לא יכולים להתערבב? הרי שעיר נשיא נראה שונה מאיל של אשם. ומתרצת ההבחנה היא במראה: לשעיר יש שיער, ולאיל (אשם) יש צמר. לכן הם לא מתערבבים.
  - הגמרא מקשה גם פסח ואשם לא יתערבבו, כי הם בגילאים שונים! ומתרצת יש אשם נזיר ואשם מצורע שהם בני שנה. ולפעמים, בן שנה נראה כבן שנתיים ולהפך, ככה שהם עדיין יכולים להתערבב.
4. בשר שלמים התערבב לכהן בסוף היום עם בשר חטאת, עד מתי הוא יכול לאכול אותם?

תערובת אשם בשלמים

משנה חדשה דנה במקרה של אשם שהתערבב בשלמים.

- **דעת רבי שמעון:** ישחטו את שניהם בצפון (כחמור שבהם – האשם), ויאכלו את שניהם כדיני האשם (ליום ולילה, לזכרי כהונה, בעזרה).
  - **דעת חכמים:** הם חולקים על רבי שמעון על בסיס הכלל "אין מביאין קדשים לבית הפסול". כלומר, אסור לגרום לפסול באופן יזום. במקרה הזה, אם יגבילו את זמן אכילת השלמים ליום ולילה אחד (כדין האשם), יש חשש שלא יספיקו לאכול את כל הבשר, והוא יגיע לפסול של "נותר". לכן, לדעתם, יש להמתין שירעו עד שיסתאבו וכו'.
  - **הסכמת חכמים:** אבל, אם התערבבו **חתיכות** בשר (לאחר השחיטה), גם **חכמים** מודים שיאכלו את הכל כחמור שבהן.
- **הגמרא דנה בכלל הזה:**
- **השוואה מדיני שביעית:** הגמרא מביאה ברייתא שאוסרת לקנות תרומה בדמי שביעית, "מפני שממעטין באכילתה" כשמגיע זמן ביעור השביעית צריך לבער את התרומה. זו לכאורה ראיה נגד רבי שמעון.
  - **רבא מתרץ** שיש לחלק: רבי שמעון התיר להביא קדשים לבית הפסול רק בדיעבד (כשהתערובת כבר נוצרה), אבל לא לכתחילה (ליצור את המצב).
  - **אביי** מקשה על **רבא** מברייתא אחרת, שממנה משמע שמותר לגרום "פסול" כזה לכתחילה.

והדיון ממשיך בדף הבא.